

Nagovor predsednika Državnega zbora ob mednarodnem dnevu spomina na žrtve holokavsta

Objavljeno: 27.01.2017

Nagovor predsednika Državnega zbora dr. Milana Brgleza ob mednarodnem dnevu spomina na žrtve holokavsta

Državni zbor, 27. januar 2017

Cenjene kolegice poslanke in kolegi poslanci,

predstavniki Vlade,

spoštovane državljanke in državljani,

zgodovina najokrutnejših tragedij naše civilizacije sloni na zločinih nad grešnimi kozli, ki so jim nosilci politične moči na ramena posadili breme slehernega gneva družbe in države. Tako daljna kot tudi bližnja preteklost sta takšnih, podlih hudodelstev polni. Grozljivo prepolni. Od pokola namibijskih Herer in Nam, armenskega Medz Yegherna, ukrajinskega holodomora, judovske Shoe, pa vse do iztrebljanja ruandskih Tutsijev in srebreniških muslimanov. In prav zaradi teh in drugih tovrstnih temnih madežev naše skupne preteklosti, se na današnji dan, kot že vsako leto od razglasitve tega spominskega dne s strani Generalne skupščine Združenih narodov, v Državnem zboru spominjamo 27. januarja 1945, dneva, ko so pripadniki Rdeče armade osvobodili koncentracijsko taborišče Auschwitz, tovarno smrti in simbol zla, ki je v času druge svetovne vojne razsajalo pod poveljstvom nemškega nacističnega režima, njegovih podpornikov in simpatizerjev. Današnji dan je dan spomina na zavržna dejanja človeka in človeštva, dejanja, ki naše zavesti ne smejo nikoli zapustiti.

Grozote holokavsta in drugih zločinov Tretjega rajha so v besedišča narodov širom sveta prinesle pojme in koncepte, katerih pomena ne bi smeli nikoli poznati, a nas je kruta zgodovinska izkušnja vanje prisilila. Ta dejanja so ime dobila šele na nürnberškem sodišču. Genocid. Beseda, ki danes, ko je vse relativno, ko človek ponovno postaja človeku volk, še vedno doni tako, kot je donela takrat. Težko. Polno. Grozeče. Zločin vseh zločinov. Nepredstavljivo razčlovečenje. Zlo, ki ga je sposoben narediti samo človek. V točki, ko v sebi poleg človeškosti nima nič več človečnosti, ko postane instrument za iskanje drugih ciljev, ko mu um zameglita ideologija ali pa srepo sovražstvo.

Različna grozodejstva so izoblikovala tudi pojem zločinov proti človeštvu, ki so bili celo vključeni v statut nürnberškega tribunala. Mednje sodijo tudi zločini, s katerimi se je v svoji polpretekli zgodovini morala soočiti tudi naša domovina. A temeljni pomen teh besed ni niti semantični niti pravni, temveč popolnoma človeški. Te besede namreč predstavljajo orodje, s katerim lahko danes izgovorimo neizgovorljivo. So orodje, s katerim lahko danes lažje razumemo, da naša človečnost še zdaleč ni samoumevna in ki nam pomaga uvideti, da se iz lastnih zavržnih zablod očitno še kar ne naučimo dovolj. Tudi zato je ohranjanje spomina na žrtve holokavsta, pa tudi do žrtev drugih hudodelstev, ki jih pojmi, kot sta genocid in zločini proti človeštvu zaobjamejo, neprecenljiva, neizbežna in prepotrebna popotnica nam in vsem generacijam, ki prihajajo za nami.

Spoštovani,

povojni svet je že dokazal, da iz ruševin, milijonov trupel, grozot in zavržnih dejanj lahko zraste novo upanje. Upanje, da bo prihodnost svetlejša, predvsem pa, da si bo razčlovečeni človek povrnil svoje dostojanstvo in ime. In si ga je. Predvsem s tem, ko se je na preživete grozote odzval. Vsak na svoj način, s svojo bolečino, pogumom in upanjem. Tudi s čopičem in na papir ali platno izliti občutki, kot jih npr. lahko občudujemo tudi v okviru razstave v preddverju te dvorane. Razstavljena so nekatera dela slikarja Romana Ericha Petcheta, leta 1907 v Kočevju rojenega častnika nemške vojske, človeka, ki so mu med drugo svetovno vojno na vest potrkale deportacije Judov iz okupiranega Novega Sada. Svoje življenje je postavil na kocko, da bi se tej nehumanosti uprl in čeprav mu je z neizmernim trudom in tveganjem uspelo rešiti »zgolj« dve mladi in nedolžni življenji, je sporočilo njegovih dejanj nedvoumno in neprecenljivo. Da lahko človek tudi v najtežjih okoliščinah ostane – človek. Da na sočloveka ne moremo in ne smemo pozabiti niti takrat, ko nastopi huda ura, ko pred nami stojijo izzivi brez primere. Tudi zato se je slikar Petche v zgodovino zapisal kot zgled humanosti, pa tudi kot prejemnik naziva »Pravičnik med narodi«, naziva, s katerim ga je organizacija Yad Vashem leta 1982 nagradila za njegovo požrtvovalno in tvegano reševanje Judov.

Spoštovani,

na nepredstavljivo morijo druge svetovne vojne, v jedru zla katere zagotovo ležijo prav žrtve holokavsta, smo se odzvali tudi kolektivno. Kot človeštvo in v prid človeka. Z nastopom tega, kar so mnogi poimenovali »revolucija človekovih pravic«, so države širom sveta pričele sprejemati zavezujoče obveznosti, da bodo zavarovale in zaščitile dostojanstvo in svobodo slehernega posameznika. Tako je pod okriljem Združenih narodov leta 1947 kot prva mednarodna pogodba o

človekovih pravicah nastala prav Konvencija o preprečevanju in kaznovanju zločina genocida, sledili pa so ji še mnogi drugi akti, od splošnejših do tistih, ki varujejo še posebno ranljive skupine ljudi. Eden takšnih aktov je zagotovo danes izjemno aktualna in relevantna Konvencija o statusu beguncev, ki je bila leta 1951 oblikovana prav na ruševinah druge svetovne vojne; konflikta, ki je s preganjanjem in nasiljem širom Evrope sprožil masovne premike skorajda šestdesetih milijonov ljudi. Tisti, ki so konvencijo oblikovali, so se tako še kako dobro zavedali, kdaj jo bodo najranljivejši člani človeštva potrebovali najbolj. Zato je zmotno prepričanje, da je raven varstva dostojanstva, svobode in osebne varnosti človeka, ki smo jo dosegli z nepredstavljivo težkimi napori, v današnjem svetu previsoka. Je zmeta na račun človeka. Je zmeta na račun slehernega izmed nas. Je zmeta na račun temeljnih civilizacijskih načel, na katerih sloni celoten pravni red.

Prav ideja človeku inherentnih pravic je tisto, s čimer smo se in se moramo tudi vnaprej zoperstaviti tragičnim usodam, kakršno so utpele žrtve, ki se jih danes spominjamo. Te temeljne pravice in svoboščine pripadajo slehernemu človeku. Slehernemu. V njihovi naravi je, da se jih ne da zamejiti niti z državnimi mejami, ne s poltjo kože, ne s spolom, ne z veroizpovedjo in ne s katerokoli drugo osebno okoliščino. In teh človeku neodtujljivih pravic nimamo zgolj zaradi naporov mednarodne skupnosti, temveč smo jih zapisali tudi v vrednotni in moralni temelj naše domovine, v Ustavo Republike Slovenije. V najvišji akt in najpomembnejši dokument našega političnega in družbenoekonomskega sistema. Če to poteptamo v prah, pademo vsi mi. In smo tam, kjer je svet bil 27. januarja 1945. Na točki nič.

Si tega mar res želimo?

Spoštovani poslanci in poslanke ter ostali prisotni,

z zavedanjem, da smo ljudje vse do tedaj, dokler smo solidarni do svojega bližnjega, se z minuto molka poklonimo vsem tistim, ki grozotam tega krvavega stoletja niso uspeli uiti. Izrazimo globoko spoštovanje preživelim in hvaležnost, da so z nami delili ali pa še delijo svoja pričevanja.

(minuta molka)

Da se ne bi več ponovilo. Nikoli in nikdar. Za voljo nas in prihodnjih rodov.